

ActiZ paper - Commissiedebat Gehandicaptenbeleid, Verpleeghuiszorg en Wlz

21 april

Op 21 april staat het commissiedebat: Gehandicaptenbeleid, Verpleeghuiszorg en Wlz op de agenda van de commissie VWS. ActiZ vindt het van groot belang dat de minister en uw Kamer vanuit een breed gedragen visie op de ouderenzorg werken en niet steeds op zichzelf staande beleidsmaatregelen uitwerkt. Dat is essentieel om een antwoord te geven op de dramatische en onafwendbare gevolgen van de vergrijzing. Indien er geen breed gedragen aanpak komt, bezwijkt de zorg de aankomende jaren steeds vaker onder de enorme druk.

Een duurzame ouderentoeekomst vraagt van het kabinet om de samenleving voor te bereiden op de nieuwe realiteit. Een realiteit waarbij de verantwoordelijkheid voor goede zorg voor ouderen niet alleen bij de zorgsector ligt, maar bij de hele maatschappij. Als we daar nu mee beginnen, dan biedt dat ook kansen. ActiZ is zeer benieuwd hoe het kabinet de maatregelen uit het coalitieakkoord gaat uitwerken en welke fundamentele keuzes het maakt die nodig zijn voor de toekomstbestendigheid van de zorg voor ouderen.

Toekomstbestendige ouderenzorg

De zorg voor ouderen gaat fundamenteel veranderen. Het aantal 65-plussers stijgt de komende twintig jaar met meer dan de helft tot bijna vijf miljoen mensen. Het aantal 90-plussers stijgt zelfs met meer dan 150 procent.¹ Dit heeft grote gevolgen voor de wijze waarop we de zorg organiseren. Onze sector krijgt te maken met een forse groei aan ouderen met een intensieve zorgvraag, terwijl er een tekort aan medewerkers is. Daarnaast neemt het aantal mantelzorgers af en is er een gebrek aan passende woonruimte. Wij ervaren dagelijks de urgentie dat het anders moet om de zorg voor ouderen houdbaar te houden, nu en in de toekomst. Wij vragen de samenleving en politiek daarom verantwoordelijkheid te nemen voor het maken van toekomstgerichte keuzes met betrekking tot de zorg voor ouderen.

Om dit te faciliteren, zijn aanpassingen nodig in de wet- en regelgeving. Meer van hetzelfde is niet langer de oplossing. Er moet worden ingezet op vitale wijken met passende voorzieningen en voldoende woonvormen waar (informele) zorg kan worden verleend. Zorg aan ouderen moet wat ons betreft in principe altijd thuis worden geboden, tenzij dit echt niet gaat. Dan moeten mensen kunnen rekenen op een plek in een 'verpleeghuis'. We vragen de politiek om ruimte te creëren in de zorgdriehoek van kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid door een groot beroep te doen op de kracht van de samenleving. Wie het zelf of samen kan, doet het zelf. Alleen dan kan de zorg voor de meest kwetsbaren ook de aankomende jaren worden gewaarborgd.

Uitblijven van beloofde ruimte voor loonsverhoging onbegrijpelijk en onaanvaardbaar

De vergrijzing zorgt voor een grote toename van mensen die zorg nodig hebben, terwijl er niet genoeg zorgmedewerkers of mantelzorgers beschikbaar zijn. Het is daarom volgens ActiZ cruciaal, dat in de komende jaren de medewerkers centraal staan. Om überhaupt mee te kunnen blijven doen in de huidige krappe arbeidsmarkt, is verhoging van salarissen in de zorg voor ouderen en chronisch zieken essentieel. Het uitblijven van de beloofde ruimte voor loonsverhoging van zorgmedewerkers in het coalitieakkoord is voor ActiZ onbegrijpelijk en onaanvaardbaar.

De salarissen moeten tenminste gelijk worden getrokken met vergelijkbare sectoren, binnen en buiten de zorg. Dat kost structureel een miljard euro per jaar. Dat geld krijgen zorgorganisaties onvoldoende uit de contracten die worden afgesloten met zorgverzekeraars en zorgkantoren, die zich verschuilen achter het door VWS vastgestelde beleid of de beperkte mate waarin de financiële macrokaders toereikend zijn. ActiZ

¹ <https://www.rivm.nl/infographic-impact-van-vergrijzing>

blijft de komende periode samen met onze partners in de zorgsector onverminderd strijden voor een toekomstbestendige ouderenzorg, waarbij passende (financiële) waardering essentieel is.

- *ActiZ roept u op om er bij de minister op aan te dringen dat de beloning van zorgprofessionals gelijk wordt getrokken met vergelijkbare sectoren en hier structureel 1 miljard euro voor uit te trekken.*

Integrale aanpak vanuit gedeelde visie ontbreekt

De voorgenomen kabinetsmaatregelen leiden tot meer zorg thuis in plaats van de verpleeghuiszorg. ActiZ steunt deze beweging, maar mist de visie en passende randvoorwaarden die deze beweging accommoderen. Een groot deel van de maatregelen is vanuit het perspectief van houdbaarheid genomen. ActiZ heeft grote twijfels of de veronderstelde beperking van uitgaven daadwerkelijk gerealiseerd kan worden, wanneer de losse maatregelen niet vanuit een integrale visie op elkaar worden afgestemd en geëffectueerd.

- *ActiZ roept u op om de ouderenzorg niet gefragmenteerd te benaderen maar vanuit een integrale visie. Dit kunt u ook als Kamercommissie doen door de ouderenzorg in zijn geheel (dus ook wijkverpleging en sociaal domein) in een debat aan de orde te laten komen in plaats van de afzonderlijke bekostigingsdomeinen leidend te laten zijn.*

Bestuurlijke afspraken wonen en zorg

In de [bestuurlijke afspraken wonen en zorg](#) die ActiZ in 2021 maakte met de ministeries van BZK en VWS en de koepelorganisaties VNG, Aedes en ZN is uitbreiding van de verpleegzorgcapaciteit afgesproken. In de door ZN opgestelde regiobeelden was eind 2021 het beeld dat deze plannen aardig op stoom kwamen.² Kort daarna zijn in het coalitieakkoord afspraken (en besparingen) opgenomen voor het scheiden van wonen en zorg in de ouderenzorg. Deze maatregelen en uitspraken van de minister over de bestuurlijke afspraken zorgen voor veel onduidelijkheid en financiële onzekerheid bij alle partijen. Voor ActiZ staat centraal: de minister moet de bestuurlijke afspraken, die gesloten zijn met een brede maatschappelijke coalitie, uitvoeren.

Afspraken worden niet nagekomen

In de bestuurlijke afspraken is opgenomen dat de extra plekken voor verpleegzorg deels worden ingevuld met intramurale capaciteit (= verpleeghuiszorg) en deels op een plek waar mensen zelfstandig wonen (= verpleegzorg in een geclusterde woning) met bijvoorbeeld een Volledig Pakket Thuis (vpt). Het gaat in ieder geval om 25.000 extra fysieke plekken met verpleegzorg in 2026 en daarna tot in 2031 nog eens 25.000 extra plekken. Deze nieuwe plekken zijn nodig om de alsmaar groeiende wachtlijst voor de verpleeghuiszorg te doen dalen. Op dit moment staan er ruim 18.000 mensen op de wachtlijst voor een verpleeghuisplek.

In het coalitieakkoord is echter opgenomen dat voor de uitbreiding van capaciteit binnen de verpleeghuiszorg wordt uitgegaan van 'scheiden wonen en zorg'. De minister [gaf onlangs](#) aan dat dit betekent dat er geen fysieke intramurale verpleeghuisplekken meer bij komen. In plaats daarvan moet de uitbreiding 'thuis in de wijk' worden gerealiseerd, oftewel bij mensen in hun eigen huis. De reden die zij hiervoor gaf, is het tekort aan zorgpersoneel. Wat ActiZ betreft is dit geen sterk argument, aangezien het leveren van zorg in een geclusterde setting vaak efficiënter kan dan in een thuissituatie. Er zijn namelijk in de thuissituatie minder medewerkers nodig, omdat daar de aanspraak vaak kleiner is. Daarnaast kan de zorg en ondersteuning vanuit andere domeinen (mantelzorgers, huisarts etc.) een grote bijdrage leveren.

Overigens kan wat ActiZ betreft het uitbreiden van de verpleeghuiscapaciteit alleen als de realisatie van andere geclusterde woonvormen, waar zware zorg mogelijk is, daadwerkelijk vorm krijgt. Dit is helaas slechts in zeer beperkte mate het geval. ActiZ is met de minister in overleg over haar toekomstplannen, maar wil nogmaals benadrukken dat duidelijkheid en zekerheid op korte termijn van groot belang is.

Onduidelijkheid leidt tot stopzetten bouwplannen

Door deze onzekerheid lopen bouwprojecten bij zorgorganisaties vast, moeten plannen aangepast worden of

² Uit de regiomonitors blijkt dat zorgaanbieders t/m 2025 plannen hebben voor in totaal 22.394 extra geclusterde verpleegzorgplekken landelijk. De uitbreidingsplannen uit de regiomonitors betreffen voor circa 47,6% (10.660 plaatsen) geclusterde zorg in eigen woonomgeving en voor circa 52,4% (11.734 plaatsen) intramurale verpleeghuisplaatsen.

gaan de ijskast in. Ook bij woningcorporaties leidt dit tot onduidelijkheid. Gezien er afspraken zijn gemaakt over de realisatie van geclusterde woningen en omdat corporaties een deel van de uitbreiding van verpleegzorgplekken voor hun rekening nemen, in daarvoor nog te realiseren zorggeschikte woningen. Het bouwen van woningen geschikt voor verpleegzorg aan huis kost meer dan reguliere huurwoningen en levert minder op dan intramurale verpleeghuisplekken. Dat is nu niet ingerekend en is ook niet rond te rekenen.

De intramurale verpleeghuisplekken zijn het meest aantrekkelijk voor ouderen met een laag inkomen, dus met een AOW en wellicht nog een klein pensioen. Als er geen uitbreiding in dit segment komt, hebben ouderen met een laag inkomen in de toekomst minder aanbod waar zij gebruik van kunnen maken.

ActiZ vraagt u:

- *Er bij de minister op aan te dringen om de bestuurlijk afspraken wonen en zorg in zijn volledigheid en zonder inhoudelijke aanpassingen uit te voeren.*
- *Te voorkomen dat er de komende jaren onzekerheid is over de financiering van uitbreiding verpleegzorgplekken. Stel het scheiden van wonen en zorg uit tot 2026 en besluit dat het niet geldt voor bouwprojecten die al in ontwikkeling zijn en/of opgenomen zijn in de regiomonitors van ZN.*
- *Aan de minister te vragen om het scheiden wonen en zorg geleidelijk in te voeren en dat de transitiemiddelen bij zorgorganisaties en woningcorporaties terecht komen die al concrete plannen hebben voor uitbreiding van verpleegzorg capaciteit, zodat die plannen doorgang kunnen vinden.*

Ontoereikende tarieven in de zorgcontractering

Zorgorganisaties willen graag hun bijdrage leveren aan het toekomstbestendig maken van de ouderenzorg in Nederland. Door uitbreiding van capaciteit of investeringen in zorgtechnologie kunnen ze de groeiende zorgvraag en het gebrek aan zorgpersoneel deels helpen opvangen. Om die bijdrage te kunnen leveren, moeten zorgaanbieders rekenen op voldoende financiële zekerheid. Daarvoor zijn kostendekkende tarieven in de Wlz noodzakelijk.

Dit is helaas momenteel niet aan de orde. Uit onderzoek van ActiZ is gebleken dat zorgorganisaties zich grote zorgen maken over de vraag of de huidige tarieven de geleverde zorg aan cliënten wel kan vergoeden. Daarnaast heerst onzekerheid of meer geleverde zorg, die vooraf niet kon worden ingeschat, daadwerkelijk wordt vergoed. Ook blijft de huidige bekostiging van verpleeghuiszorg achter bij de stijgende zorgvraag. Eenvoud en stabiliteit in bekostiging en contractering zijn minimale randvoorwaarden om toekomstbestendige verpleeghuiszorg de aankomende jaren te kunnen blijven bieden.

ActiZ vraagt u:

- *Om aan de minister te vragen de zorgverzekeraars en zorgkantoren te houden aan hun zorgplicht door zorgaanbieders kostendekkende tarieven te bieden. Niet alleen voor de korte termijn, maar ook voor de middellange termijn.*

Contact

Voor meer informatie of vragen, neemt u contact op met ActiZ:

Olfert Koning (o.koning@actiz.nl / 06-2902 0035), coördinator public affairs ActiZ of Frank Hagelstein (f.hagelstein@actiz.nl / 06-1503 0610) manager Wonen en Zorg.

Bijlage: reactie ActiZ op maatregelen in coalitieakkoord

Vooruitlopend op de verdere uitwerking door de regering van het coalitieakkoord heeft ActiZ alvast standpunten geformuleerd op de voorgenomen maatregelen over verpleeghuiszorg. Deze vindt u in het document hieronder. ActiZ roept het kabinet op om de maatregelen in samenhang en op basis van een gedragen visie uit te werken.

Integrale verpleeghuiszorg essentieel voor meest kwetsbare cliënten

Voor de meest kwetsbare cliënten die zorg ontvangen vanuit de Wlz ziet ActiZ het scheiden van Wonen en Zorg en het overhevelen van behandeling als zeer onwenselijk. De meest kwetsbare bewoners van verpleeghuizen zijn gebaat bij een integraal en goed afgestemd pakket aan huisvesting, behandeling, verpleging, verzorging, begeleiding en welzijn. Als hier elementen uit worden weggenomen, komt de zorg voor hen onder grote druk te staan. De complexiteit voor deze cliënten neemt toe. Het moet wat ActiZ betreft mogelijk blijven om de zorg voor de meest kwetsbare cliënten integraal (incl. huisvesting en behandeling) te blijven organiseren.

- *Wij vragen u bij de uitwerking van het coalitieakkoord integrale verpleeghuiszorg voor onze meeste kwetsbaren beschikbaar te houden (incl. wonen en behandeling).*

Scheiden Wonen en Zorg kan alleen heel zorgvuldig

De beweging om de zorg voor ouderen zoveel mogelijk thuis te organiseren, kan op steun van ActiZ rekenen. De maatregel om het scheiden van Wonen en Zorg binnen de Wlz door te voeren, draagt hieraan bij. ActiZ ziet echter veel risico's in de uitwerking van deze maatregel. Alleen wanneer het scheiden van Wonen en Zorg wordt uitgevoerd met de juiste randvoorwaarden, kan het voor een deel van de huidige Wlz-clieënten een passende oplossing zijn. Wel ontstaat er grote rechtsongelijkheid voor zowel zorgaanbieders als cliënten wanneer bij de uitvoering van de maatregel de aanspraak tot Wlz-zorg niet grondig wordt aangepast.

- *Wij vragen u de minister nader te duiden hoe zij aankijkt tegen het scheiden van Wonen en Zorg en hoe zij gaat voorkomen dat er rechtsongelijkheid ontstaat.*
- *Wij vragen u de minister te vragen of zij het net als ActiZ noodzakelijk acht de aanspraak tot zorg te herzien wanneer deze maatregel moet worden uitgevoerd. Daarmee raakt dit niet alleen de Wlz maar ook de Zvw en de Wmo2015*

ActiZ pleit voor een integraal kwaliteitskader ouderenzorg

In het coalitieakkoord spreekt het nieuwe kabinet zich uit voor een doorontwikkeling van het Kwaliteitskader Verpleeghuiszorg. ActiZ is geen voorstander van deze herinterpretatie en pleit juist voor een integraal Kwaliteitskader voor de gehele ouderenzorg. Wanneer we namelijk de zorg van de toekomst doelmatig willen organiseren, dan moeten we naar de ouderenzorg als geheel kijken.

Door te investeren in preventie, mantelzorg en ondersteuning dicht bij huis, kan een beroep op zwaardere, professionele zorg zoveel mogelijk worden voorkomen. Ook het inzetten van kortdurende herstelgerichte zorg past in die gedachte. Om dit mogelijk te maken is het noodzakelijk dat er in de toekomst één Kwaliteitskader voor de hele ouderenzorg komt en dat de belemmeringen voor domeinoverstijgend werken in de bekostiging worden weggenomen. Dit betekent geen verschraling van het huidige, maar het echt anders durven te doen. Het loslaten van de personeelsnorm past in die lijn. We moeten het durven anders doen door niet alleen in te zetten op arbeid, maar ook op technologie en de inzet en bijdrage van mensen en hun netwerk.

- *Wij vragen u de minister het Zorginstituut te vragen de ontwikkeling van een integraal kader voor de ouderenzorg op de Transparantieagenda te plaatsen.*

Overhevelen behandeling van Wlz naar Zvw slecht voor cliënten en zorgorganisaties

ActiZ vindt het onnodig dat het kabinet voornemens is de behandeling in zijn geheel (inclusief 10 procent taakstelling) over te hevelen naar de Zvw. De maatregel draagt niet bij aan het leveren van integrale verpleeghuiszorg. Daarnaast biedt de overheveling geen passende oplossing voor de vraagstukken die rondom behandeling spelen. ActiZ stelt voor om de behandeling in de Wlz te behouden als onderdeel van de

aanspraak en om de overheveling naar de Zvw alleen toe te passen voor de cliënten die verpleegzorg thuis ontvangen.

- *Wij vragen u met ons en andere betrokken partijen in overleg te treden zodat wij u kunnen toelichten waarom deze maatregel niet zal bijdragen aan goede zorg.*
- *Wij vragen u de minister op te roepen om de behandeling in de Wlz te behouden als onderdeel van de aanspraak en de overheveling naar de Zvw alleen toe te passen voor de cliënten die verpleegzorg thuis ontvangen.*

Meerjarige contracten in de Wlz alleen waardevol bij meerjarig beleid

ActiZ is tevreden met de afspraak over de meerjarige contractering in de Wlz. Dit is namelijk iets waar we nadrukkelijk voor hebben gepleit hebben en wat meer rust en stabiliteit in de sector brengt. Wel ziet ActiZ de uitwerking van de maatregel als een complex geheel met verschillende risico's. De belangrijkste voorwaarde om deze maatregel succesvol te effectueren is, wanneer er ook sprake is van meerjarig beleid door overheid en financiers.

- *Wij vragen u de minister te vragen of zij ook de noodzaak ziet van meerjarig beleid indien zij daadwerkelijk toe wil naar meerjarige contracten.*

Integrale Vergelijking definitief van tafel

In het coalitieakkoord staat dat de Integrale Vergelijking definitief van tafel is. ActiZ kan deze stap alleen maar toejuichen. De aankomende periode gaat ActiZ graag met de verantwoordelijke partijen in gesprek over een passende bekostiging voor een toekomstbestendige ouderenzorg.